

О. О. Васюк,
*студент V курсу 2 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ШТРАФУ

Починаючи з 2010 р. на виконання системних реформ Верховною Радою України прийнято чимало законів, серед яких визначальними стали Кримінальний процесуальний кодекс України, закони про внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу України. Не оминув законодавець і нормативних документів, що стосуються порядку й умов виконання кримінальних покарань. Подальша редакція Кримінально-виконавчого кодексу України відбулася після прийняття нового Закону України «Про виконавче провадження» у 2016 р. Одним із питань, які були розглянуті останнім часом, є визначення порядку виконання й умов відбування штрафу.

Передусім вкажемо, що важко переоцінити переваги штрафу над іншими видами покарань. Його застосування забезпечує зниження кількості осіб, що перебувають у місцях позбавлення волі (а отже, зменшення витрат на їх утримання, виключення контакту осіб, засуджених за злочини невеликої та середньої тяжкості, з «усталеними» злочинцями і попередження їх негативного впливу, недопущення втрати соціально корисних зв'язків засудженого тощо), зменшення витрат, пов'язаних із виконанням покарання; отримання доходів у державний бюджет; можливість індивідуалізувати призначене покарання залежно від майнового стану засудженого (при встановленні розміру штрафу або, наприклад, при призначенні розстрочки виплати) тощо. Доцільність збільшення кількості призначення цього виду покарання підтверджується і зарубіжним досвідом. Штраф широко застосовується у кримінальному праві багатьох країн світу, зокрема, в Англії, США, Франції, Німеччині. Намагається не відставати в цьому питанні й Україна. Останнім часом суди все частіше почали призначати особам, засудженим за злочини невеликої та середньої тяжкості, покарання у виді штрафу. Однак у процесі виконання цього виду покарання не вдалося уникнути багатьох проблем. До листопаду 2010 р. Кримінально-виконавчий кодекс України передбачав два правових режими виконання покарання у виді штрафу: добровільне його виконання засудженим у місячний строк і примусове стягнення державною виконавчою службою на

підставі виконавчого листа, виданого судом, який постановив вирок.

Характеризуючи добровільну сплату штрафу, А. Х. Степанюк, О. В. Лисодєд, М. В. Романов у підручнику «Кримінально-виконавче право» зазначають, що «добровільна сплата штрафу у встановлений законом місячний строк означає, що покарання виконане. На практиці закріплення відомостей про закінчення виконання покарання здійснюється шляхом долучення до матеріалів кримінальної справи квитанції про сплату призначеної суми штрафу. Однак згідно з ч. 2 ст. 26 Кримінально-виконавчого кодексу України у разі несплати засудженим штрафу в місячний строк його стягнення провадиться примусово Державною виконавчою службою на підставі виконавчого листа, виданого судом, який постановив вирок, з такими особливостями: у постанові про відкриття виконавчого провадження державний виконавець не встановлює строк для добровільного виконання вироку; засуджений звільняється від сплати виконавчого збору» [1].

До того ж навіть після відкриття виконавчого провадження засуджений міг добровільно сплатити встановлену судом суму штрафу, без обмежень строку для виконання. Отже, відповідно до старої редакції ст. 12 та 26 Кримінально-виконавчого кодексу України виконання покарання у виді штрафу покладалося на органи державної виконавчої служби, що здійснювали свої повноваження в порядку та на підставі Закону України «Про виконавче провадження».

На сьогодні штраф застосовується як основне або додаткове покарання. Його розмір встановлюється залежно від тяжкості вчиненого злочину з урахуванням майнового стану особи. Сума штрафу обчислюється виходячи з офіційно встановленого неоподаткованого мінімуму доходів громадян. Майновий стан винного є поняттям оцінним, оскільки у Кримінальному кодексі України не розкрито його змісту. Додамо, що неправильна оцінка майнового стану особи може спричинити настання для неї негативних наслідків. Для оцінки майнового стану винного судом враховується розмір заробітної плати, пенсії або стипендії винного; грошових доходів від його підприємницької та іншої законної діяльності; доходів у вигляді відсотків за банківськими вкладками; доходів від цінних паперів; доходів від земельної ділянки; нерухомого та іншого майна, а також беруться до уваги наявність на утриманні непрацевдатних осіб.

Питанням призначення і виконання штрафу було присвячено чимало робіт таких вчених, як І. Г. Богатирьов, О. М. Джужа, А. Х. Степанюк, В. М. Трубников; В. П. Козирева, В. О. Попрас, але внесення змін до законодавства потребує нових досліджень і пошуку шляхів вирішення й удосконалення порядку виконання й відбудовання покарання у виді штрафу.

Наприклад, у зв'язку з тим, що розмір штрафу може сягати п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і з метою надання

засудженим особам більших можливостей його сплати, доречним, на думку О.О. Северин, буде викласти ч. 4 ст. 53 Кримінального кодексу України [2] у такій редакції: «З урахуванням майнового стану особи суд може призначити штраф із розстрочкою виплати певними частинами строком до трьох років» [3, с. 169–170]. На переконання М. В. Романова, дивними видається положення «ст. 53 Кримінального кодексу України, яке передбачає можливість заміни несплачених сум штрафу покаранням у виді позбавлення волі, причому на значні строки. Отже, кримінальне правопорушення у виді ухилення є менш суспільно небезпечним, ніж несплата штрафу, яка не кваліфікується як кримінальне правопорушення» [4, с. 58].

Необхідно також звернути увагу на питання відповідальності засудженого у разі несплати штрафу або чергового платежу (при призначенні штрафу з розстрочкою виплати) й ухилення від його сплати. Треба відмежовувати несплату засудженим штрафу у випадку відсутності реальної можливості цього і несплату його в результаті ухилення, тобто коли засуджений свідомо, маючи реальну можливість сплатити штраф, не виконує покладеного на нього обов'язку. Зрозуміло, що останнє становить більшу небезпеку для держави й суспільства, а отже, така особа має нести більшу відповідальність за вказане діяння.

Також згідно з узагальненням судової практики застосування у 2012 р. місцевими судами м. Харкова і Харківської області кримінального покарання у виді штрафу у кримінальних справах, в яких судами призначено такий вид покарання і рішення у яких набрали законної сили, а також за матеріалами про розстрочку і заміну штрафу іншим покаранням чи іншого покарання штрафом, звільнення від відбування штрафу, у тому числі з огляду на положення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності», у суддів виникають правові проблеми застосування законодавства при призначенні покарання у виді штрафу за сукупністю злочинів та сукупністю вироків. Відповідно до ч. 3 ст. 72 КК України основні покарання у виді штрафу й позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю при призначенні їх за сукупністю злочинів і за сукупністю вироків складанню з іншими видами покарань не підлягають і виконуються самостійно. Крім того, за ч. 4 тієї ж статті додаткові покарання різних видів у всіх випадках виконуються самостійно [5].

Отже, зважаючи на певні недоліки законодавства у даній сфері та узагальнення практики, відповідно до інформації на офіційному веб-порталі «Судова влада України», необхідним вбачається внесення певних змін до законодавчих актів і вироблення єдиної практики застосування норм кримінального законодавства.

Список літератури

1. Степанюк А. Х. Кримінально-виконавче право України: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс] / А. Х. Степанюк, О. В. Лисодед, М. В. Романов, В. В. Голіна, М. П. Черненко; Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого. – Харків: Право, 2005. – 256 с. – Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/view/3530/29/>
2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2341-14
3. Северин О. О. До проблеми виконання покарання у вигляді штрафу / О. О. Северин // Вісник Кримінологічної асоціації України. – 2013. – № 5. – С. 168–172.
4. Романов М. В. Конспект лекцій з кримінально-виконавчого права / М. В. Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 256 с.
5. Офіційний веб-портал «Судова влада в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hra.court.gov.ua/sud2090/inf_court/generalization/criminal9

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкіна та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батоба» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиківська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911 . Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.